

УДК 378.4

ЛУ БАОВЕНЬ

ОСОБЛИВОСТІ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КИТАЇ

© Лу Баовень, 2019

<https://orcid.org/0000-0002-0125-9992>

<http://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.62.14>

У статті досліджуються процеси етнокультурної підготовки здобувачів освіти закладів вищої освіти Китайської Народної Республіки. Етнокультурна підготовка здобувачів освіти розглядається в контексті компетентнісного підходу як здатність до міжкультурного спілкування та порозуміння. Розглянуто компоненти етнокультурної компетентності: вмотивованість та здатність особистості пізнавати оточуючий світ; здатність до збереження та збагачення традицій рідного етносу з усвідомленою повагою й толерантним ставленням до традицій інших етносів; готовність до міжетнічного діалогу на засадах взаємоповаги. Розкрито роль закладів вищої освіти у процесі етнокультурної підготовки здобувачів освіти через розвиток університетської культури в межах відкритого майданчика для зустрічі різних поглядів, культур та етносів. Проведено аналіз процесу формування етнокультурної компетентності майбутніх педагогів музичного мистецтва, який базується на введенні до змісту професійної підготовки окремих освітніх елементів етнокультурного й етнопедагогічного напрямку підготовки. Виділено шляхи інтеграції етнокультурної підготовки здобувачів освіти закладів освіти Китаю через посилення ролі варіативного блоку навчальних планів, які розкривають етнокультурний сенс життя окремого регіону країни, та посилення нормативного блоку дисциплінами, які пов'язані із загальними етнокультурними тенденціями певної нації. На прикладі Інституту перспективних гуманістичних досліджень при Пекінському університеті (IAHS) розглянуто програми етнокультурної підготовки здобувачів освіти. Етнокультурна підготовка здобувачів освіти здійснюється шляхом щорічного залучення 30 найталановитіших студентів Пекінського університету для проходження курсу поглибленого міжкультурного спілкування, який включає практику міжкультурного спілкування та етнокультурної підготовки.

Ключові слова: етнокультурна компетентність, етнокультурна підготовка, заклад вищої освіти, КНР, комунікація, культура, толерантність.

Lu Baowen. Features of Students' Ethno-Cultural Training in China

The article examines the processes of students' ethno-cultural training in higher educational institutions in China. Students' ethno-cultural training is considered in the context of the competency approach as the ability to intercultural

communication and understanding. The components of ethno-cultural competence are considered: motivation and a person's ability to learn the world; ability to preserve and enrich the traditions of the native ethnic group with a conscious respect and tolerant attitude towards the traditions of other ethnic groups; readiness for interethnic dialogue based on mutual respect. The role of higher educational institutions in the process of students' ethno-cultural training through the development of university culture within the framework of an open platform for meeting different views, cultures, and ethnic groups is revealed. The analysis of the process of ethno-cultural competence development of future teachers of musical art which is based on introduction to professional training some separate educational elements of ethno-cultural and ethno-pedagogical direction is carried out. The ways of integrating the ethno-cultural training in educational institutions in China to strengthen the role of the variable block of curricula that reveal the ethno-cultural meaning of life in a particular region of the country, and to strengthen the regulatory block with disciplines that are related to the general ethno-cultural trends of a particular nation are shown. On the example of the Institute for Advanced Humanistic Studies at the Peking University (IAHS) the ethno-cultural training programs for students are considered. Ethno-cultural training of students is carried out by annually attracting 30 the most talented students of Peking University to take a course of in-depth intercultural communication, which includes the practice of intercultural communication and ethno-cultural training.

Key words: *ethno-cultural competence, ethno-cultural training, institution of higher education, China, communication, culture, tolerance.*

Постановка проблеми. Китай як центр культури має давню та насичену історію. Сьогодні в час глобальних трансформаційних процесів, де стикаються між собою протилежні тенденції глобалізму та протекціонізму, Китай стає майданчиком міжкультурного діалогу. Китайська Народна Республіка (КНР) як країна з багатонаціональним населенням підтримує міжкультурне різноманіття, що значно підсилюється роботою китайської комуністичної партії та направлено на гармонійне співіснування громадян різних національностей та віросповідань. Значну увагу цьому питанню присвячено в закладах вищої освіти (ЗВО), де здобувачі освіти долучаються до усього розмаїття міжкультурного та етнокультурного спілкування між собою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна етнокультурна підготовка здобувачів освіти – це багатовекторний процес, який включає різні дослідження. Питання загальної університетської культури досліджував Сінь Гао. Історіографічний аналіз проблеми етнокультурної підготовки в ЗВО розглядав у своїх працях Чжан Ін. Методику покращення етнокультурної підготовки здобувачів освіти педагогічного напрямку підготовки вивчав У Іфан. Загальні засади етнокультурної підготовки здобувачів освіти у закладах вищої освіти досліджували А. Березюк, А. Куліш, Н. Лисенко, І. Ляшенко, С. Сисоєва.

Виділення невирішених раніше частин. Питання етнокультурної підготовки здобувачів освіти ЗВО КНР не мають достатньої представленості в науковій літературі України.

Метою статті є аналіз основних особливостей етнокультурної підготовки здобувачів освіти ЗВО КНР.

Виклад основного матеріалу. Етнокультурна підготовка в закладах вищої освіти – це складний та багатофакторний процес, який спонукає здобувачів освіти до розвитку та формування відповідних здатностей та якостей таких, як: міжкультурна повага, толерантність, бажання допомогти оточуючим, розширення культурного світогляду. У цьому контексті доцільно звернутися до компетентнісного підходу як дієвої моделі формування етнокультурних здатностей здобувачів освіти у процесі їхнього навчання. Відзначимо, що формування вищезазначених складових у сукупності складають етнокультурну компетентність особи, яка, у свою чергу, не є предметом цілеспрямованого фахового навчання в професійному становленні здобувачів освіти в ЗВО КНР.

Оскільки компетентність завжди передбачає набуття фахового досвіду в певній сфері діяльності та здатності до певної дії (її реалізації), етнокультурна компетентність за твердженням У Іфана передбачає сформованість навичок використання музичної етнонаціональної спадщини в педагогічному навчальному процесі у закладах освіти різного рівня. У своєму дослідженні, присвяченому вдосконаленню етнокультурної підготовки майбутніх учителів музики, У Іфан акцентує увагу на тому, що майбутній учитель має бути підготовлений як на рівні знання традицій, музичного фольклору, репертуару, так і на рівні міжкультурного діалогу, оскільки в класах, у гуртках можуть навчатися представники різних національних меншин [1].

Близькою за значенням до етнокультурної компетентності є міжкультурна компетентність у контексті вивчення культур світу, взаємозв'язку культур та їх особливостей. Китайські вчені приділяють багато уваги проблемі міжкультурного порозуміння та комунікації. Ху Венджонг зазначає, що однією з найбільш значущих проблем сучасності є нерозуміння культурних та етнічних особливостей інших людей [6].

У своїх дослідженнях Дж. Цінг розглядає розвиток етнокультурної компетентності як поетапний процес формування міжетнічної толерантності, де здобувач освіти спочатку виробляє розуміння культури та традицій свого й іншого етносів, а далі на цій основі у нього формується терпимість стосовно інших культур та етносів, розвивається здатність до безконфліктного та толерантного вирішення різних проблем у процесі міжкультурного спілкування та взаємодії [5].

Китайський вчений Цяо Чжи розглядає етнокультурну компетентність здобувачів освіти через її зв'язок з етномістецькою компетентністю. Він виділяє ряд компонентів етнокультурної компетентності:

- вмотивованість та здатність особистості пізнавати оточуючий світ;

- здатність до збереження та збагачення традицій рідного етносу з усвідомленою повагою й толерантним ставленням до традицій інших етносів;
- готовність до міжетнічного діалогу на засадах взаємоповаги [4, с.46].

Розбудова міжкультурної взаємодії – це складаний та довготривалий процес, який неможливо уявити без системної роботи усіх ланок суспільства. У КНР значна увага приділяється етнокультурній підготовці здобувачів освіти в процесі їх навчання на усіх ступенях освіти. Навчаючись у ЗВО, студенти долучаються до усього різноманіття як китайських традицій, так і сучасних глобалізаційних процесів. Університет стає основною платформою для просування прогресивної соціальної культури та сприяє побудові «культурного Китаю». На думку Сінь Гао, для того, щоб побудувати «культурний Китай», потрібно розвивати університетську культуру та міжетнічну комунікацію в рамках освітнього процесу, що в майбутньому стане важливою конкурентною перевагою китайських закладів вищої освіти серед інших ЗВО світу [8].

Розвиток університетської культури в рамках відкритого майданчика повинен передбачати зустрічі різних поглядів, культур та етносів. Запорукою успішності будь-якого закладу вищої освіти є його традиції та відкритість до нових викликів. Особливості, що відрізняють один університет від іншого, формуються через тривалий час історичних накопичень. Вони, водночас, відображають різноманітність університетської культури, а також різноманітність соціального попиту на освіту. У наш час ЗВО є центром культури та освіти, що має не лише традиційні функції навчати та виховувати, а й розробляти суспільні тренди. У нову епоху суспільство доручає університетам ще одну місію: крім підготовки талантів та наукових досліджень, заклади вищої освіти стають центрами культурної спадщини та впровадження інновацій.

Сінь Гао стверджує, що внутрішня культура здобувачів освіти – це рушійна сила розбудови китайського суспільства. Ця культура формується в стінах університету. На думку вченого, усі заклади освіти повинні виховувати в студентів почуття людяності та бажання наукового пізнання світу. Це вимагає від викладачів виховання у студентів здатності до самостійного мислення, прагнення до істини, а також критичного осмислення дійсності, щоб студенти могли стати головною рушійною силою для розбудови толерантного та успішного Китаю [8].

Цінними для нашого дослідження є напрацювання Чжоу Цянь, де зміст етнокультурної підготовки розкривається через усвідомлення основних гуманістичних тенденцій і культурних цінностей фольклорних дійств, в яких здобувачі освіти отримують можливість на власний розсуд переконатися в тому, що мистецтво та культура впроваджені в усі сфери життєдіяльності суспільства.

Відповідно, мистецьке середовище спонукає до поширення серед громадськості важливих цінностей – доброти, пошуку істини та краси, що впливає на формування культури майбутніх педагогів. Таким чином,

сприйняття кращих зразків художньої творчості з метою формування умінь розуміти, оцінювати, виконувати твори мистецтва у процесі залучення до етнічних традицій різних країн – важливий аспект процесу етнокультурної підготовки здобувачів освіти [3].

На думку Чжан Іна, процес формування етнокультурної компетентності майбутніх педагогів музичного мистецтва має базуватися на введенні до змісту професійної підготовки окремих освітніх елементів етнокультурного й етнопедагогічного напрямку підготовки. Цей шлях полягає у розумному розмежуванні дисциплін нормативного та варіативного характеру в процесі етнокультурної підготовки здобувачів освіти. Водночас потрібно при посиленні ролі варіативного блоку навчальних планів ввести дисципліни, які розкривають етнокультурних сенс життя окремого регіону країни, а нормативний блок посилити дисциплінами, які пов'язані із загальними етнокультурними тенденціями певної нації [2].

Формування гідної етнокультурної підготовки в закладах вищої освіти КНР займає важливе місце. Розглянемо Інститут перспективних гуманістичних досліджень при Пекінському університеті (IAHS). Це науково-навчальний заклад освіти, який спеціалізується на наукових дослідженнях, академічному обміні та розвитку талантів. Він був заснований у 2008 році та відкритий 28 вересня 2012 року. Директором-засновником IAHS є професор Ту Веймінг.

Цей науково-навчальний заклад освіти займається академічними дослідженнями міжнародного значення для сприяння міждисциплінарній співпраці в рамках гуманітарних наук, між гуманітарними та соціальними науками, а також між гуманітарними та природничими науками, для поглиблення саморефлексивності традиційної китайської культури та реалізації її творчого доробку в сучасних умовах для розбудови толерантного суспільства. Центр прагне просувати та досліджувати ідею «Культурного Китаю». Ця концепція охоплює сферу китайської культури, яка не обмежена політичними, територіальними чи навіть етнічними межами, натомість основною ідеєю є вивчення трьох символічних всесвітів:

- перший складається з материкового Китаю, Тайваню, Гонконгу, Макао та Сінгапуру, тобто територій, переважно заселеними етнічними китайцями;
- другий включає китайські діаспори та спільноти у всьому світі;
- третій складається з «іноземців»: учених, учителів, журналістів, бізнесменів та ін., які пов'язують свою діяльність з китайськими культурними традиціями [7].

Етнокультурна підготовка здобувачів освіти здійснюється в рамках програми Пекінського університету (PKU Cultural China Class). Щороку адміністрація відбирає 30 найталановитіших студентів Пекінського університету для проходження курсу поглибленого міжкультурного спілкування, який включає практику міжкультурного спілкування та етнокультурної підготовки. За ініціативою професора Ту Веймінга, директора IAHS, програма запрошує відомих науковців як з КНР, так із закордону, щоб

покращити етнокультурні здібності кандидатів протягом 2-3 навчальних років. Програма є експериментальною для студентів магістрантів, і вона в основному зосереджена на чотирьох сферах: китайській традиції, світовій цивілізації, глобальній етиці та громадському суспільстві.

Висновки. У ході дослідження було проаналізовано широкий спектр факторів, які впливають на етнокультурну підготовку здобувачів освіти. Сучасні трансформаційні процеси значно ускладнюють шляхи порозуміння між етнічними групами та навіть національностями. Китай як країна з найбільшим населенням на планеті Земля приділяє особливу увагу процесам міжкультурного порозуміння та поваги між різними етнічними та релігійними групами громадян.

Особливої уваги заслуговує процес навчання у закладах вищої освіти, де здобувачі освіти занурюються у вимір професійного навчання та міжкультурного спілкування. Найбільш плідно процеси етнокультурної підготовки проходять на мистецьких спеціальностях, де студенти можуть відчувати усе різноманіття культурних традицій та сучасних процесів інтеграції, тому що культура завжди направлена на інтернаціональність.

У подальших наукових розвідках планується проаналізувати історичні аспекти формування етнокультурної компетентності здобувачів освіти.

Література

1. У Іфан. Методика вдосконалення етнокультурної підготовки майбутніх учителів музики в процесі фахового навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти*. 2011. Вип. 11(16). С. 109-113.
2. Чжан Ин. Формирование этнокультурной компетентности будущих учителей музыки и хореографии с кнр: историографический анализ проблемы. *European Journal of Humanities and Social Sciences*. № 6 2019. 119-122.
3. Чжоу Цянь. Виховання духовної культури студентів у процесі музично-естетичної діяльності. Методичні рекомендації. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 135 с.
4. Цяо Чжи. Формування етномистецької компетентності учнівської молоді в музичному навчанні [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Цяо Чжи ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Київ, 2019.
5. Qin J. College Students' Intercultural Communication Competence – a Tentative Study. *CELEA*. 2005. Vol. 28, № 3. P. 105-109.
6. Jin W. English Language Teaching in Cross-Cultural Contexts. *CELEA*. 2004. Vol. 27, № 1. P. 55-58.
7. The Institute for Advanced Humanistic Studies at Peking University (IAHS). URL: <http://iahs.en.pku.edu.cn/research/culture/>
8. Xin Gao. Research on How to Cultivate an Excellent and Profound University Culture From the Perspective of Building a Cultural China. 1st International Conference on Arts, Design and Contemporary Education (ICADCE 2015). Atlantis Press. 396- 399 <https://doi.org/10.2991/icadce-15.2015.92>

References

1. U, Ifan (2011). Methods of improving ethnocultural training of future music teachers in the process of professional training. *Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 14: Theory and methods of art education*. 11(16). 109-113.
2. Zhang, Ying (2019). Formation of ethnocultural competence of future music and choreography teachers from China: a historiographic analysis of the problem. *European Journal of Humanities and Social Sciences*. 6. 119-122.
3. Zhou, Qian (2017). Education of spiritual culture of students in the process of musical and aesthetic activity. Guidelines. National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv. 135 p.
4. Qiao, Zhi (2019). Formation of ethno-artistic competence of student's youth in music education [Text]: author's dissertation abstract 13.00.07. East Ukrainian Volodymyr Dahl National University. Kyiv.
5. Qin, J. (2005). College Students' Intercultural Communication Competence – a Tentative Study. *CELEA*. Vol. 28(3). 105-109.
6. Jin, W. (2004). English Language Teaching in Cross-Cultural Contexts. *CELEA*. Vol. 27(1). 55-58.
7. The Institute for Advanced Humanistic Studies at Peking University (IAHS). URL: <http://iahs.en.pku.edu.cn/research/culture/>
8. Xin, Gao (2015) Research on How to Cultivate an Excellent and Profound University Culture From the Perspective of Building a Cultural China. 1st International Conference on Arts, Design and Contemporary Education (ICADCE 2015). Atlantis Press. 396- 399 <https://doi.org/10.2991/icadce-15.2015.92>